

ВИНАРСКО-ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ ВѢСТНИКЪ

Редактира се отъ Учителитѣ при Държавното Винарско-Земледѣлческо Училище въ гр. Плѣвень.
Главенъ редакторъ: Хр. С. Георгиевъ.

„Винар. Земледѣлчески Вѣстникъ“ излиза два пѣти въ мѣсеца: на 10 и 25 ч.

Годишната му цѣна за България е 4 л., за въ странство — 5.

Венчко, що се отнася до вѣстника, се испраща до редакцията въ гр. Плѣвень.

Необнародвани рѣкописи, по желанието на авторитѣ имъ, се връщатъ съ неплатени писма.

За обявления на 4 стр. се плаща по 20 ст. на редъ.

На ученицитѣ въ земледѣлческитѣ, педагогическитѣ и духовнитѣ училища се отстала за 3 л. годишно.

Съдържане: 1) Работа върху зеленитѣ части на лозата; 2) Скотовѣдскитѣ конкурси и земледѣлческитѣ изложения въ насъ; 3) Едно прѣпоръчително земледѣлческо кредитно учреждение; 4) Кога и какъ трѣбва да става пожъвването на рипицата; 5) Отмахване мухливий вкусъ отъ виното; 6) Срѣдства за познавание едно отъ най-важнитѣ качества на сѣмето; 7) Нѣколко думи върху косидбата на ливадитѣ; 8) Конкурса въ гр. Плѣвень; 9) Метеорологически бюлетинъ.

Работи върху зеленитѣ части на лозата.

Дни отъ най-важнитѣ работи при обработването на лозата, слѣдъ рѣзанието, сж тѣзи, които се извършватъ прѣзъ лѣтото върху зеленитѣ части на лозата. Често пѣти даже рѣзанието е въ зависимостъ отъ лѣтнитѣ обработвания на лозата; къмъ тѣхъ принадлежатъ: 1) отмахването на издѣнкитѣ и излишнитѣ лѣторасты; 2) отмахването на прѣждеврѣменнитѣ лѣторасты (тѣзи които даватъ ягориды или прягръзници); 3) покършването; 4) вързването и 5) махването на листата. Лѣтнитѣ обработвания сж подпорката на рѣзанието, слѣдователно, отъ голѣма полза за лозето ще бѣде, ако се повикатъ за тѣхъ работницитѣ, които сж извършвали подрѣзката. За да знайтъ читателитѣ ни причинитѣ и начинитѣ за извършването на тѣзи работи върху зеленитѣ части на лозата, ний ще ги опишемъ накратко.

1) *Отмахване на издѣнкитѣ и излишнитѣ лѣторасты.* При нискитѣ форми се явяватъ всѣки пѣтъ голѣмо количество издѣнки, които не сж нищо друго освѣнъ развити пѣчки, находящи се на стара дървесина. Подобни прѣчки даватъ плодъ чакъ въ 2-та или 3-та година, а пѣкъ истеглятъ най-голѣмо количество хранителни вещества, вслѣдствие на което истощаватъ лозата. Съ отстраняването на тѣзи издѣнки (пичове) се усилятъ оставенитѣ плодни прѣчки. Пѣчкитѣ и дървесината имъ узрѣватъ по добрѣ, така што за слѣдующата година се подсигурава една по добра реколта. Освѣнъ на бѣдѣщата реколта, съ отстраняването на издѣнкитѣ, се помага много и на тѣзгодишната. Причината на това е, че гроздето получава повече храна, нараства отъ неж по на врѣме, а вслѣдствие на това узрѣва по рано. Сжщото нѣщо се случавя, когато бѣдѣтъ отстранени излишнитѣ лѣ-

торасты, за каквито можѣтъ да се смѣтатъ всички, които не сж дали плодъ, или пѣкъ сж притрупани (на често), макаръ и да сж плодни. Отстраняването на горнитѣ трѣбва да се прѣдприема редовно всѣка година; то се извършва на пролѣтъ, но въ 3 различни врѣмена, а именно: 1) когато пѣчкитѣ починѣтъ да се развиватъ, 2) когато лѣтораста достигне дължина 10—15 с. м. и 3) когато тѣзи сж вече добрѣ развити — съ дължина $\frac{1}{2}$ метъръ.

Отмахването на излишнитѣ лѣторасты въ форма на пѣчки се прѣдприема съ цѣль, да се отбѣгне губението на сокѣтъ, който би отишелъ за израстванieto имъ, а освѣнъ това намалява се работата за отстраняването. Когато лозето е въ срѣдна сила, или даже слаборастяще, тогава лѣтораститѣ се отстраняватъ, до като сж малки. При силнорастящитѣ и прѣсноторенитѣ лози отстраняването става късно — когато сж израсли до половина метъръ, защото инакъ лозето ще избуява още повече. Когато се яви плода, то можемъ да отстранимъ всички лѣторасты, които не сж дали подобенъ. Отстраняването на издѣнкитѣ и излишнитѣ лѣторасты се испуша, само когато нѣкоя отъ тѣхъ трѣбва за подмладяване или формиране на лозата.

2) *Отмахване на придаточнитѣ лѣторасты.* Придаточни, или прѣждеврѣменни, се наричатъ тѣзи лѣторасты, които се развиватъ на плодний лѣторастъ въ жгѣла между листа и него. Тѣ израстватъ отъ пѣчкитѣ, които сж се развили тази година и които трѣбвало да останѣтъ спящи до пролѣтъта на слѣдующата година. Прѣждеврѣменнитѣ лѣторасты влияятъ твърдѣ много върху количеството на плода за слѣдующата година, затова трѣбва добрѣ да се обработватъ. Тѣ се развиватъ въ различно дѣжделивитѣ години и при различнитѣ сортове нееднакво. Обработването на тѣзи лѣторасты става съ цѣль, да се позволи на втората пѣчка, да се развие добрѣ.

При слаборастящитѣ лози отчупването, или отстра-

няванието, на тѣзи лѣтораста става обикновенно при вързанието съ цѣль, да се развие стоящата при тѣхъ пжика по добръ. Ако се не отстранятъ, тогава пжиката остава неразвита и слѣдующата година измръзва или, въобще, не покарва.

При силнорастящитѣ лози това отчупване се испуца, или пкъ се извършва късно защото иначе би се развила и слѣдующата до нея пжика. Отстраняването на тѣзи лѣтораста става още съ цѣль, да се намали засѣчванието. То трѣбва да става, до като лѣтораститѣ сж още зелени, друго яче раната не може да зарасте. Ако се прѣдприеме късно, тогава не се чупятъ до дъното, а се рѣжатъ до най долното колѣно съ ножици.

3) *Кършение (сжкратяване) на лѣтораститѣ.* Кършението се извършва: 1) да усили останялитѣ непокършени части; 2) да се напълни и узрѣе по рано плода и 3) да уякчатъ (вдървятъ) останялитѣ слѣдъ покършаванието части, та да се държатъ прави безъ подпорка.

Покършаванието съ послѣдната цѣль се прѣдприема само въ Сърбия, Далмация и България, гдѣто лозята се отглеждатъ безъ подпорка, та нѣма какъ да прѣвързватъ лозитѣ. За да се усили прѣчката, кършението се извършва ниско — надъ 2-ий листъ, който се намира надъ горний гроздъ. У насъ подобно кършение се прѣдприема нѣколко пжти, като се почва често прѣди цвѣтението. Споредъ изслѣдванята, правени въ много лозарски страни, е излязло, че кършението истошава извънредно много лозята, като ги принуждава слѣдъ 20—25-та год. да намалѣтъ или прѣстанатъ съ плододаванието си. Дказано е, че една плодна прѣчка, като се покърше тжзи година ниско, то колкото и да е силна, слѣдующата година дава по слабъ лѣторастъ. Ако се покърши и 2-та година, то нейнитѣ пжки или непокарватъ вече, или даватъ съвѣмъ слаби прѣчици, които лозаря се принуждава да замѣни съ нови — издѣнки; а това, освѣнъ че исосава, но кара лозата да дава нередовно плодъ.

Ранното кършение трѣбва да се отбѣгва всекога, защото прѣдизвиква слитание на цвѣтитѣ (израсяванието). Най добръ е кършението въ нашитѣ лозя да се прѣдприема късно, — когато плода се развие добръ и когато взематъ еднаква форма 3-тѣ листа надъ горний гроздъ. Трѣбва да се глѣда, всеки лѣторастъ да се покършва най ниско надъ тѣзи листа, а не както нашитѣ лозари — да се зграбватъ всечкитѣ и да се отрѣзватъ, до гдѣто доде. Отъ ранното кършение се прѣдизвиква развитието на прѣждеврѣменнитѣ лѣтораста, които, както всеки знае, даватъ прягрвници (ягорида). Тамъ, гдѣто се кърше ниско, не трѣбва да се отстраняватъ прѣждеврѣменнитѣ лѣтораста, а да се унищожава само гроздето имъ (ягоридата), понеже тя не може да узрѣе, а отнѣма само храната на сжщото грозде, та остава и него зелено.

Единъ много интересенъ случай при зеленото обработване заблѣзахме прѣвъ пролѣтъта, минхлата 1895 година; за да добижатъ повече грозде за продаване, нѣкои лозари въ Руссе постѣпвахж така: щомъ лозата пустане своята реса (зачатокъ отъ грозде), това когато лѣ-

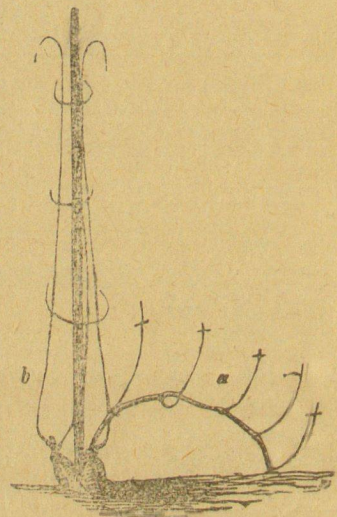
тораста е 10—15 с. м. голѣмъ, тѣ покършватъ послѣднитѣ близо до гроздето. Съ това заператъ лѣтораста да не расте нагорѣ. Тогава се развива прѣждеврѣмененъ лѣторастъ, който дава плодъ, защото е на плодна прѣчка. Понеже е рано, то плода горѣ-долу достига и може да се употреби за продаване. По такъвъ начинъ тѣзи лозари получаватъ двѣ реколти въ една година, безъ да мислятъ, разбира се, че лозата ще се истощи много рано. Подобно обработване на зеленитѣ части не трѣбва да прѣдприеме человекъ даже и на чуждо лозе.

Когато лозето не е силно и ний искаме да получимъ повече плодъ, то, вмѣсто да постѣпваме по горний начинъ, по добръ е, да му се остави една плодна прѣчка, както е при а *фиг. . . ?* а другитѣ лѣтораста да се оставятъ на свободно развивание

Въ напреднитѣ лозарски страни кършението се испуца или съвършено, или се прѣдприема много късно, когато плода е почти узрѣлъ. Редовно кършатъ само тѣзи лѣтораста, които се намиратъ по оставената плодна прѣчка, както се вижда на сжщата фигура. Послѣднитѣ се сжкратяватъ, за да се запре растението имъ, така щото една частъ отъ сокътъ да иде за другитѣ лѣтораста (*фиг. 6*), които ще служатъ за рѣзание на идущата пролѣтъ. Плодната прѣчка, а задъ едно съ кършенитѣ лѣтораста, ще се отсрани цѣла на идущата година. Ако отъ покършаванието се развижатъ горнитѣ пжки и дадатъ прѣждеврѣменни лѣтораста, тогава малко по късно тѣзи се покършватъ пакъ, като имъ се остава само по едно мѣждувѣзлие съ единъ листъ.

Отъ казаното става явно, че за лозата е много по добръ, когато се отглежда съ подпорка, или когато се прѣвързва по често, отъ колкото да се кърши често.

4) *Отмахване на листата.* Има много лозари у насъ, които отстраняватъ листата на плоднитѣ прѣчки, когато върховетѣ имъ поузрѣжатъ. Това тѣ вършатъ съ цѣль, да дажатъ на въздуха и на слнчевитѣ лжчи възможность да дѣйствуватъ на гроздето, като мислятъ съ това, че то ще узрѣе по скоро и по добръ. Но като се вземе прѣдъ видъ, че листата сж органичѣ, които образуватъ захарѣта, то подобно прѣдприятие ще трѣбва да се отбѣгва. Листата можтъ да се отстранятъ само, когато сж изгубили зелений си цвѣтъ, или когато стожатъ извънредно гжето. Ако отмахнемъ листата или ги намалимъ до минимумъ, то гроздето ще остане въ таково положение, въ каквото си е било, безъ да увеличи захарѣта си, макаръ че се прѣдставлява за добръ узрѣло. Съ тжкова откривание даже пострадва гроздето отъ изгаряние. Ако листата сж извънредно много и гжето, то една часъ може да се отмахне и то тѣзи, които сж подъ гроздето и отъ 4-то листо нагорѣ. Но и подобна работа се извършва само, когато гроздето е почти узрѣло, т. е. 15 — 20 дена прѣди гроздобера.

Фиг. 1.

5) *Вързване на лозата.* Към лѣтнитѣ работи на лозата се отнася и вързването, което се извършва по нѣколко причини: 1) за да прѣдпазятъ крѣхкитѣ филизи отъ счуване, което се случва (при непривързанитѣ) отъ най слаби бури и дъждове; 2) прѣвързватъ се, за да държатъ лѣтораститѣ прави, вслѣдствие на което се развиватъ по силно; 3) ускоряватъ узрѣването на гроздето, понеже го излагатъ на слнчевитѣ лъчи; 4) запазватъ гроздето отъ допирание у земята, — нѣщо, което окалва гроздето, или му помага за изгниване; 5) съ прѣвързването се улѣсняватъ работитѣ, като копание и пр., които при непривързанитѣ се извършватъ трудно и съ голѣма поврѣда и др.

Вързването на нискитѣ, безъ подпора, лози трѣбва да се извърши подиръ цвѣтението. Подирѣнитѣ лози се вързватъ 2—3 пхти и то първий пхтъ прѣди цвѣтението, а послѣ слѣдъ него. При вързването лозата трѣбва да се понатисне малко, за да образува единъ видъ кошница, съ което ще се улѣсни свободното провѣтриване. Вързването се извършва съ лика, върбови прѣчки, ржжена слама, канапъ и др. Избира се всѣкога сухо врѣме, защото въ росно, влажно или дъждовно врѣме се врѣди на лозето и се разнасятъ различнитѣ болести (криптогамически), ако има такива. При нискитѣ форми никога не трѣбва да се обвива лозата при вързването, или да се върже съ издѣнки, както правятъ много наши лозари. Така повързанитѣ лозя страдатъ много отъ болѣсти и гроздето имъ често пхти остава зелено или се поврѣжда съвършено.

Къмъ зеленитѣ работи принадлежатъ още съкративането на гроздето и колцоването, но за тѣхъ ще говоримъ втори пхтъ.

Скотовѣдскитѣ конкурси и земледѣлческитѣ изложения въ насъ.

Както е извѣстно на читателитѣ, едно отъ срѣдствата, съ които Почитаемото Правителство се старае да подобри нашето скотовѣдство и земледѣлие, сж и конкурситѣ на коне, говеда, овце и свине, както и излагането на разни земледѣлчески произвѣдения. Съ конкурситѣ и изложенията се гони цѣльта — подобряване на народния ни поминѣкъ. Всичкитѣ онѣзи земледѣлци или скотовѣдци, които сж се старали по добрѣ за отгледането на нѣкое по добро животно или растение, ползуватъ се съ извѣстно възнаграждение за положения имъ трудъ, което възнаграждение трѣбва да ги насърди, щото въ идущата година, или въобще за напредъ, да се старажатъ винаги да излагатъ само най добри и цѣнни материали. Голѣмо значение се отдава на тѣзи конкурси и при това, че много отъ добритѣ домашни животни, ще бждатъ купени, особено това стга за сега съ конетѣ. Както е извѣстно всѣкому, Почитаемото Военно Министерство испраща комиссия отъ вѣщи хора, да избиратъ и купуватъ добри коне и кончета, които ще служатъ за ремонтъ на конетѣ въ войската. Значи, единъ изложител на единъ добъръ конь се надѣя, че ще получи и доста добра цѣна за сжция, ако го продаде, а освѣнъ това ще получи и добра премия. При тѣзи обстоятелства всѣки единъ земледѣлецъ и скотовѣдецъ трѣбва да се старае да произведе нѣщо по добро, за да се въползува.

Тѣзи конкурси и изложения иматъ и друго значение, на което може би, не се обръща твърдѣ голѣмо внимание, а то е изучаване на мѣстнитѣ раси животни и разнитѣ земледѣлчески произвѣдения. За да може въ едно извѣстно направление да се направи прогресъ, трѣбва прѣди всичко да познаваме всичко онова, що

имаме. За да имаме добъръ добитѣкъ, трѣбва да видимъ по рано, дали подобенъ не се намира въ насъ въ нѣкой край и ако видимъ, че подобенъ вече съвършено не се намира, то, за да го получимъ, трѣбва да се рѣшимъ да прибѣгнемъ къмъ чуждестраненъ, и то, по възможность, отговорящъ на условията. Сжщо нѣщо е и съ земледѣлческитѣ растения. Въ насъ още не се помислюва за въвеждането, ако не поне на нови културни растения, то поне на разни сортове, отличающи се съ по добри качества отъ сжществующитѣ въ насъ земледѣлчески растения. Както въ скотовѣдството извѣстна раса животни дава по добри приходи отъ друга, така и въ земледѣлието извѣстенъ сортъ се отличава отъ други или по голѣмата си доходность, или пхкъ по доброкачествеността на продуктитѣ си. За да въведемъ подобни сортове, трѣбва, прѣди всичко, да видимъ, дали ние не ги притѣжаваме и послѣ трѣбва да се отпавимъ за въ странство. А всичкитѣ тѣзи работи ние можемъ най добрѣ да намѣримъ при тѣзи конкурси и изложения. За допълнение на всичко добрѣ би било даже (понеже иначе е безцѣлно) всѣки изложител да прѣдстави една смѣтка, колко е зелъ отъ извѣстно растение и приблизително (само, ако е възможно, по точно) какъвъ приходъ е получилъ отъ единъ увратъ? Тѣзи данни ще могатъ добрѣ да ползуватъ всѣкиго и така ще може да се изслѣдва доходностьта на сортоветѣ.

Всѣки ясно вижда, че тѣзи конкурси указватъ едно грамадно влияние върху насърдението на населението. Като такива, които гледатъ съ чисти очила на тѣзи работи, не можемъ отъ да не кажемъ, че и тукъ трѣбва да се спазва извѣстна легалность. Всѣки знае народната пословица, че бързата работа често пхти излива слѣза, та его защо и съ тѣзи мѣрки не трѣбва да се бърза. Ний, българитѣ, имаме обичай да захващаме често пхти едностранчиви работи и заради това въ скоро врѣме ги напушаме. Ний не искаме тукъ да укоряваме никакъ, че Почитаемото Министерство на Търговията и Земледѣлието е прибѣрило съ многото конкурси, но ний просто искаваме нашия си възгледъ по въпроси, каквито винаги иматъ голѣма важность. За да се постигне всичко онова, което се мечтае, трѣбва да се захванемъ малко съ по разнообразни работи и никой пхтъ не трѣбва да смѣтаме, че многото конкурси току изведнѣжъ ще подѣйствуватъ силно за промѣнение на селско-стопанния ни строй.

Първото изложение и конкурсъ станахъ въ гр. Пловдивъ прѣзъ 1892 год. Подиръ това такива се повторихъ въ Чирпанъ, Ески-Джумая и Плѣвентъ, а тази година слѣдъ издадената програма отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието ще има въ: Севлиево, Ловечъ, Свищовъ, Плѣвентъ, Смиль (Руссенко), Шуменъ, Ямболъ, Т. Пазарджикъ, Вратца, Кюстендилъ, Видинъ и пр. Както виждатъ читателитѣ, прѣзъ тази година има и ще има много конкурси и изложения, отъ които два специално за копринарство и овощарство. Всичкитѣ расходи, които ще се израсходватъ по тѣхъ, излизатъ отъ Окр. II. Комиссии, подпомогани отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието. Но, както и да е конкурситѣ тази година сж твърдѣ много, споредъ насъ, което неправилно толкова добро впечатление. За да могатъ да се изреджатъ всичкитѣ окржи, това може да стане въ продължение на нѣколко години, като се правятъ прѣзъ годината само по 4—5 такива. Разноскитѣ не сж голѣми, но все би трѣбвали да ставатъ съ смѣтка, защото всичкитѣ пакъ сж отъ гърбътъ на населението. Много ще кажатъ, че отъ него се взематъ и пакъ на него се даватъ. Добрѣ, но дали всички взематъ и иматъ възможность да взематъ участие въ помнатитѣ конкурси и изложения? Може ли и трѣбва ли всѣки земледѣлецъ при днешнитѣ обстоятелства да се стрѣми къмъ нововъведение? Трѣбвало би наистина всѣки да се старае за подобрене на поминѣкътъ си, но дали е то възможно? Онѣзи, които получаватъ награди, обикновено, сж по състоятелни, а по дребнитѣ земледѣлци не могатъ и да издѣжатъ на конкурса.

Ний пакъ повтаряме, че това е една най похвална мѣрка на Почитаемото Министерство на Търговията и Земледѣлието, но не трѣбва въобще да се бърза, ако желаемъ най цѣлесъобразно достигане на цѣльта — подобрене на народния ни поминѣкъ.

Въ единъ отъ идущитѣ броеве на вѣстника си ний ще съобщимъ нѣщо по подробно за конкурса въ гр. Плѣвентъ.

Едно прѣпоръчително земледѣлческо кредитно учреждение.

(Продължение отъ брой 5).

Благодарение на добритѣ резултати, които дали първитѣ опити съ Райффайзеновитѣ дружества, числото имъ въ едно непродължително врѣме (около 30-40 години) се увеличило, не само въ областта си, където били правени тѣзи опити, нъ въ другитѣ държави. Така напримѣръ, Германия въ 1894 год. имала повече отъ 3100 такива дружества. Съ доста голѣма бързина сж се разпространявали и въ Италия, Холандия и Америка, а въ послѣдно врѣме и въ Франция, Австрия и Швейцария.

Цѣльта на дружеството е, да помага за *праственното* и *материалното* подобрене на свойтѣ членове. За постигане на тия цѣли дружеството ще си служи съ слѣдующитѣ срѣдства: а). Ще прави заеми на свойтѣ членове, раздѣлитѣ на които ще зависѣтъ отъ необходимостта и кредитнага способностъ на заемателитѣ; б). Приема свободнитѣ капитали (влогове) на земледѣлцитѣ, като плаща по-тѣхъ извѣстенъ процентъ и в). Подпомага основаването на земледѣлчески дружества, цѣльта на които е подобрието и подигането на земледѣлието и клоновѣтѣ му въ района, където дѣйствува това дружество.

Понеже тѣзи дружества по-организацията си приличатъ на едно по-многочисленно сѣмейство, въ което членоветѣ трѣбва да си помагатъ единъ другиму, то затова паритѣ при него не сж пѣльта, а само срѣдството за въздигане членоветѣ, особено въ праственно отношение.

Въ замѣна на тѣзи привилегии членоветѣ на дружеството сж длъжно да се стараѣтъ всячески за неговото въздигане и успѣвание, да изпълняватъ точно всичкитѣ искания отъ уставѣтъ на дружеството, да изпълняватъ рѣшенията на настоятелството и общитѣ събрания и най-послѣ да гарантиратъ съ цѣлото си имущество за задълженията на дружеството спрямо трети лица.

Понеже тѣзи дружества сж основани на началото на взаимността, то, за да могатъ членовитѣ да се запознаѣтъ добрѣ единъ други, да може да се слѣди отъ страна на настоятелството, какъ се употрѣбаватъ заетитѣ сумми и да ли заемитѣ сж гарантирани добрѣ, необходимо нужно е, щото района на дѣятелността имъ да бѣде по-възможностъ по-малъкъ.

Обикновено, прѣпоръчва се едно такова дружество да дѣйствува въ района на една община отъ 1000 до 2000 души; само въ извънредни случаи дружеството може да има по-голѣмъ районъ. При такъвъ малъкъ районъ ще могатъ и членоветѣ отъ своя страна да слѣдятъ за дѣйствиата на управляющитѣ дружествата, което, разбира се, е отъ голѣма важностъ.

Както спомѣнахме и по-горѣ за, задълженията на дружеството спрямо трети лица гарантиратъ *задружно* и *нераздѣлно* (солидарно) всичкитѣ членове съ цѣлитѣ си имоти. Причината на тази неограничена гаранция отъ страна на членоветѣ е, да може дружеството при такъвъ незначителенъ районъ, да получи по-голѣмъ и по-евтинъ кредитъ. Отъ друга страна пъкъ, тази неограничена гаранция може да застрашава кредиторитѣ на дружеството, да не би, въ случай на банкрутство, членоветѣ да нѣматъ възможностъ да заплатѣтъ загубитѣ (недоимѣцитѣ) по дружественитѣ операции, обаче и до днесъ нито едно Райффайзеново дружество не е дохождало до такова положение.

Материалнитѣ си срѣдства дружеството добива отъ слѣдующитѣ источники:

1) *Отъ основнитѣ вносове на членовитѣ*, които трѣбва да бѣдѣтъ, по-възможностъ, по-малки и исплащанieto имъ да става на нѣколко срока, така щото да се даде възможностъ и на по-бѣдни земледѣлци да могатъ да бѣдѣтъ членове на подобни дружества. Обикновено раздѣритѣ на членскитѣ вносове бива отъ 25-50 лева. На по-богати земледѣлци позволено е да зематъ участие съ повече членски вноски, обаче никога не трѣбва да надминаватъ 25. Отъ горното се вижда, че тѣзи дружества не расчитатъ толкова на членскитѣ вноски, както дружествата, основани по-системата Щулце — Делича, отговорящи на исканieto на дребнитѣ търговци, занаятчии и др..

Височината на процента, който ще плаща дружеството за членскитѣ вносове, се опрѣдѣля въ едно отъ засѣданията на общото (главното) събрание на дружеството съ тѣзи ограничения, че той не трѣбва да бѣде по-голѣмъ отъ процента, който плаща дружеството по-влоговетѣ на текуща смѣтка, даже, дѣява се право на общото събрание да рѣши да се не плаща никакъвъ процентъ по-членскитѣ вносове. Нъ е позволено продаването на членскитѣ вносове на друго лице. Пожеланието на нѣкой членъ може да бѣде повърнагъ членския му вносъ въ краятъ на годината, нъ въ такъвъ случай той изгубва членскитѣ си права.

2) *Отъ влоговетѣ на текуща смѣтка*. Всѣкой, който разполага съ свободни срѣдства (економии), може да ги внесе въ дружеството, което за внесенитѣ сумми плаща извѣстни (опрѣдѣлени) проценти. За да се даде възможностъ и на най-бѣднитѣ хора (работници и пр.) да внесѣтъ економикитѣ си, приематъ се вносове въ раздѣръ даже 2-3 лева.

3) Понеже както членскитѣ вносове, така и влоговетѣ на текуща смѣтка сж твърдѣ незначителни, тѣй като земледѣлцитѣ сж обикновено хора бѣдни, на които имъ липсватъ свободни срѣдства, то затова материалнитѣ си срѣдства Райффайзеновитѣ дружества добиватъ главно, като *правѣтъ заеми* отъ други кредитни учреждения, частни лица и др., които заеми се обезпечаватъ съ взаимната отговорностъ на всичкитѣ членове на дружеството и

4) *Отъ лихвата*, която получава дружеството за направенитѣ заеми и отъ суммата, която плаща всѣкой при записването си за членъ на дружеството, която сумма съставлява собственостъ на дружеството и не се повраща, въ случай че нѣкой се откаже отъ членството.

Отъ събрания по такъвъ начинъ капиталъ дружеството прави заемъ само на членоветѣ на дружеството, като се съобразява съ рѣшенията на общото събрание и настоятелството; заемѣтъ трѣбва да бѣдѣ добрѣ гарантиранъ. За гаранция на заемѣтъ може да служи поръчителство, снабдено съ подписитѣ поне на двама члена отъ дружеството, нѣкои цѣнини книжа или най-послѣ подъ хипотека. Цѣнинитѣ книжа трѣбва да се отѣняватъ споредъ курсовата имъ цѣна и въ нѣкой случай заемѣтъ не трѣбва да надминава $\frac{2}{3}$ отъ стойността имъ; процента, който трѣбва да плащатъ длъжницитѣ за заетата сумма, се опрѣдѣля въ нѣкои отъ засѣданията на общото събрание, нъ въ никой случай той не трѣбва да надминава съ повече отъ $1\frac{1}{2}\%$, който дружеството плаща по-влоговетѣ на текуща смѣтка; така напр., ако дружеството плаща 5% по-влоговетѣ, то отъ длъжницитѣ си не трѣбва да зема повече отъ $6\frac{1}{2}\%$.

Прѣдъ видъ на това, че тѣзи дружества сж основани единствено за да удовлетворяватъ потребноститѣ на земледѣлцитѣ, то, разбира се отъ само себѣ си, че не може да се прави заемъ срѣщу полица, защото въ противенъ случай, ще се възбуди едно недовѣрие отъ страна на земледѣлцитѣ, тѣй като може да се случи, че тъкмо въ срокъ за исплащание, опрѣдѣленъ въ полицата, земледѣлеца нѣма възможностъ да заплати суммата, вслѣдствие на което дружеството ще бѣде принудено да се докосне до имотитѣ на длъжника. Срокѣтъ за исплащание на заетитѣ сумми се опрѣдѣля спорѣдъ това, кога земледѣлеца има най-голѣма възможностъ, а пъкъ то е тогава, когато земледѣлческитѣ произведения иматъ най-голѣма цѣна и се търѣжтъ въ по-голѣмо количество. Обикновено, срокѣтъ за исплащанieto заемитѣ бива кратъкъ, даже по-кратъкъ отъ 1 година, обаче при нещастни случаи може да се продължи до 2 години, на даже и до 4 години; въ послѣдния случай трѣбва да се опрѣдѣлѣтъ годишнитѣ части за исплащание (амортизачната частъ). Продължаванieto срока на исплащанieto прѣдпазва земледѣлцитѣ отъ лихваритѣ, къмъ които пребѣгватъ всѣки пѣтъ, когато срока ги напѣри въ безпиричие.

Срока на исплащанieto зависи и отъ това: въ какво състояние се намира длъжника и за каква цѣль ще употрѣби заетата сумма; затова, всѣки пѣтъ при правението на заема, трѣбва да се обърне внимание на тѣзи двѣ нѣща. На дружеството е дадено право, да поиска отъ длъжника да повърне суммата и прѣди срока, ако той неж е употрѣбилъ за прѣдзначената цѣль.

Отъ чистия доходъ, като се заплатятъ разските по-административната, това, което остане, се отдѣля за образуване на резервния фондъ, който служи да гарантира дружеството въ случай на нѣкой кризисъ. Отдѣлянето частъ отъ чистата печалба за образование на резервнъ фондъ ще продължава до тогава, до като този послѣдния съставлява значителна частъ отъ обратливия капиталъ на дружеството; въ такъвъ случай дружеството трѣбва да намали процентитъ отъ капитала, които плащатъ длъжниците.

При растуриането и ликвидиранието на дружеството резервния фондъ не се разпрѣдѣля между членовитъ, нъ се употребява за общественни цѣли.

При възникването на по-големо число подобни дружества, случва се често пѣти, че въ едно дружество има излишни пари, а въ друго се явява недостатъкъ, то за да се отстранятъ тѣзи недостатѣци, прѣпорѣчва се да се устрои централно бюро, което да се грижи за привожданieto на свободнитъ сумми въ тѣзи дружества, които иматъ нужда отъ тѣхъ.

По прѣди видихме, че тѣзи дружества работятъ главно съ заетитъ капиталъ за това може да се случи при нѣкой политическа или економическа криза кредиторитъ на дружеството да шонискатъ капиталитъ си, вслѣдствие на което настава не равновесие между активата и пасивата на дружеството, тѣй като дружеството ги е раздало на земледѣлицитъ, които пѣкъ сж ги вложили въ стопанството за извѣстни подобрения и не могатъ така бързо да бжджтъ извадени, макаръ че сж се задължили, че въ разстояние на 4 недѣли отъ получаванieto на съобщението ще внесатъ заетата имъ сума. За прѣдпазване на Райффайзеновитъ дружества отъ подобно банкротство, прѣпорѣчва се да се устрои единъ централенъ банкъ, въ който дружествата испращатъ свободнитъ си срѣдства, а къмъ него се обръщатъ за кредитъ, когато иматъ нужда.

Членството при тѣзи дружества е ограничено съ мѣстожителството, т. е. членъ може да бжде този, който живѣе въ района, където функционира дружеството и ако слѣдъ записването му за членъ се прѣсели въ мѣстность извънъ района на дружеството, то той губи право на членство. Не по-малко влияние на добрия успѣхъ на дружеството има и неговото управление и организация.

Дружеството се управлява отъ настоятелството, контролната комиссия и общитъ събрания.

Настоятелството се избира въ главнитъ събрания и се състои, обикновитно, отъ 5 души: единъ прѣдседателъ, единъ подпрѣдседателъ и 3 члена. Членовитъ на настоятелството трѣбва да бжджтъ хора заможни и да се ползватъ съ общо довѣрие. Кассиера не влиза въ настоятелството, слѣдователно, нѣма никакво влияние, относително задълженията на дружеството, той се грижи за добрия редъ на счетоводството и канцелярскитъ работи. Членоветъ на настоятелството трѣбва така да си раздѣлятъ района, въ който дѣйствува дружеството, што да могатъ да изучатъ добръ материалното състояние и кредитната способност на всичкитъ членове отъ дружеството. Настоятелството раководи всичкитъ дружествени работи, като: 1). Вема рѣшението за приемането и изключването на членове на дружеството; 2). Контролира приходитъ и расходитъ на дружеството; 3). Рѣшава, кому отъ членоветъ и въ какъвъ размѣръ да се правятъ заеми; 4). Слѣди за доброто водение на всичкитъ счетоводни книги, както и за състоянието на касата; 5). Вема инициативата за свикването на общитъ събрания и мн. др. Отъ сполучливия изборъ на настоятелството зависи и успѣхътъ на дружеството. Райффайзенъ самъ казва: „най-важитъ длъжности въ настоятелството сж: прѣдседателството и касиера. Тѣзи длъжности трѣбва да се повѣржатъ на лица, които съ досегашния си животъ сж доказали, че се грижатъ за общото добро, помагатъ на свойтъ съседни, ползватъ се съ пълно довѣрие; проявили сж нѣкаква обществена дѣятелность, тѣхния характеръ гарантира, че тѣ честно и съвѣстно ще изпълняватъ възложенитъ имъ работи и най-послѣ и това, че тѣ ще могатъ задружно да работятъ съ останалитъ членове на дружеството“.

У насъ въ нѣкой крайща, може би, че ще се усѣти недостатъкъ отъ подобни лица, обаче надѣваме се, че бжджцето ще попълни тѣзи празнотии.

Контролната комиссия (наблюдателний свѣтъ) се състои обикновитно отъ 6 души, избрани въ общото събрание, обаче числото имъ може да бжде увеличено или намалено споредъ нуждитъ. Тя контролира всичкитъ дѣйствия на настоятелството, гледа што управлението на дружеството да отива съгласно приетия уставъ и рѣшенията, взѣти въ общитъ събрания на дружеството и най-послѣ редовно всѣка $\frac{1}{4}$ година прави ревизия на касата, а извъредно, когато намѣри за нужно, като при това провѣрява, дали направенитъ заеми сж добръ гарантирани, и ако намѣри заеми, правени срѣщу нездрава гаранция, нейна длъжность е да гледа по-възможность по-скоро да ги прѣкрати.

Поне два пѣти въ годишната дружеството има общи събрания, въ които се рѣшаватъ разни въпроси, относящи се до успѣха на дружеството. Така напр.: прѣгледва дѣятелността на дружеството, смѣткитъ му за истеклия периодъ, разширява или съкратява операциитъ му, опрѣдѣля размѣра на най-големия заемъ, който може да прави дружеството, опрѣдѣля %, който трѣбва да плаща дружеството по-членскитъ вносове, влоговетъ, заемитъ и др.. Отъ това се вижда, че общото събрание на дружеството има върховния контролъ надъ дружественитъ работи. Всичкитъ длъжности въ дружеството сж почетни, съ исключение на касиера, комуто се плаща опрѣдѣлена заплата, а никога процентъ отъ печалбитъ, той има въ засѣданията на настоятелството само съвѣщателенъ гласъ.

За да се прѣдпази дружеството отъ възможни загуби, забранено е да се занимава съ работи извънъ установленията на устава.

Членоветъ както въ настоятелството, така и въ контролната комиссия, трѣбва да бжджтъ състоятелни, така што при извършването на дружественитъ работи, да бжджтъ по-внимателни, особено при правенето и даването на заеми.

Загубитъ отъ дружественитъ операции се набаватъ отъ резервния фондъ, ако ли този послѣдния е недостатъченъ, то чакъ тогава се прибѣгва къмъ имотитъ на отдѣлнитъ членове; така што неограничената гаранция отъ страна на членоветъ на дружеството има значение до тогава, до като дружеството нѣма достатъченъ резервнъ фондъ; нъ при все това неограничената гаранция е основния принципъ при Райффайзеновитъ дружества, защото тя не само че дава възможность на дружеството да се снабди съ по-евтенъ кредитъ, нъ и застава длъжностнитъ лица при тѣзи дружества да работятъ съ присърдцѣ.

Отъ всичко до тукъ казано се вижда, че Райффайзеновитъ дружества сж основани на слѣдующитъ начала:

- 1). Района на дѣятелността имъ е ограниченъ, вслѣдствие на което членоветъ ще могатъ да се узнаватъ добръ, което обстоятелство е много важно при опрѣдѣлението кредитната способност на всѣки отъ тѣхъ, а освѣнъ това ще има единодушие въ дѣйствията имъ;
- 2). За направенитъ заеми гарантиратъ всички членове на дружеството задружно и нераздѣлно;
- 3). Настоятелството и наблюдателния свѣтъ не получаватъ никакво вознаграждение, само касиера е платенъ чиновникъ;
- 4). Размѣра на членскитъ вносове е твърдѣ незначителенъ и %, който се плаща по тѣхъ, не трѣбва да бжде по-високъ отъ колкото % по влоговетъ;
- 5). Исключенъ е кредита срѣщу полица;
- 6). Сроковетъ на исплащанieto на заемътъ биватъ едно, двѣ, даже четири годишни;
- 7). Чистия доходъ служи за образуване на резервний фондъ, отъ когото членоветъ нѣматъ никакъвъ дѣлъ и
- 8). Обръща се внимание на подобрението членоветъ на дружеството въ правственно отношение.

Благодарение на 50 годишното неприкъснато функциониране на Райффайзеновитъ дружества положението на земледѣлца въ Рейнската областъ се значително подобрило: прѣди появяването на тѣзи дружества, той (земледѣлца) едва е искавалъ насхщния си, не е познавалъ никакви удоволствия, живялъ е, изобщо, при най-големъ мезерия, а днесъ сщиятъ този земледѣлецъ намираме въ съвършено друго положение: располага съ друга и достатъчно храна, живѣе въ по-добри и по-чисти жилища и т. н.

По тѣзи именно причини Райффайзеновитѣ дружества сж намирали добра почва и въ другитѣ държави и сж се разпространявали доста бързо; така напр. Австрия въ краятъ на 1892 год. е имало 351 дружество, а въ продължение на двѣ години числото имъ сж е увеличало съ 313, така щото въ краятъ на 1894 год. Австрия е имала 664 Райфф. дружества, отъ които 104 сж въ кралство Бохемия.

Въ Франция, кждѣто тепърва въ 1894 година било позволено съ законъ урежданieto на подобни дружества, кждѣ края на 1894 год. е имало 134 дружества, подъ название „Caisies rurales“.

Въ Бохемия въ послѣдно врѣме е обрнато сериозно внимание върху Райффайзеновитѣ дружества. Миналата година прѣз м. Декемврий земеделѣлчески сжвѣтъ въ едно отъ засѣданията си, на което присѣдствували почти всички прѣдставители на Райффайзеновитѣ и други кредитни учреждения, е разгледалъ въ проса за значението на дружествата, учредени по образа на Райффайзена и е прѣпоръчалъ на правителството начинътъ, по който трѣбва да се уреджтъ, за да прѣнесжтъ най-добри резултати.

Като свършваме съ това разгледването на въпроса по устройството на дружествата по-образца на Райффайзена, мислимъ, че не ще бжде прѣждеврѣменно, ако кажемъ, че и у насъ врѣме е вече, да се обрне внимание на кредитни учреждения отъ подобенъ родъ.

Кога и какъ трѣбва да стане пожънването на ряпицата?

Едно отъ културнитѣ растения, което въ послѣдно врѣме почна да се разпространява мѣжду земеделѣлското население, е *ряпицата*. Това растение, благодарение на сгоднитѣ обстоятелства, е намѣрило и ще намѣри почва за распространение у насъ.

Като говоримъ тукъ за ряпицата, разбираме само зимната ряпица, понеже пролѣтната не е за прѣпоръчване, поради малкитѣ си приходи, по слабото съдържане на масло и сраданieto повече отъ разнитѣ врѣдни влияния

Нуждата отъ разни масла за мазанieto на машинитѣ отъ день на день се увеличава, понеже днесъ вече е вѣкътъ на машинитѣ. Желѣзницитѣ се увеличаватъ въ огромнъ размѣръ, та ето защо онова растение, което служи да доставя най-добро масло за мазание, повдига се въ търсението. Ряпицата се сѣе прѣзъ есента или кжсно прѣзъ лѣтото (15 — 30 Августъ или въ началото на Септемврий), а узрѣва въ крайтъ на Май, т. е. тогава, когато земеделѣца има най-малко работа въ стопанството си, което ъж повдига много прѣдъ очитѣ на земеделѣца. А още по важно е и това, че веднжжъ подиръ прибиранieto на приходитѣ, тѣзи послѣднитѣ се търсжтъ за купуване и доставятъ, значи, на земеделѣца пари тъкмо тогава, когато той най-много се нуждае. Отъ другитѣ земеделѣлчески растения (житата) той едвамъ ли може взе пари прѣзъ зимата, а до тогава? Послѣдното обстоятелство е твърдѣ важно.

Распространението културата на ряпицата може да се увеличи, но само ако въ първо врѣме има кой да събира въ малко количество произведенитѣ продукти, понеже само за тѣзи не можжтъ да се появжтъ особенни търговци. Най-добрѣ би направили въ това отношение Постояннитѣ Комиссии и Министерството, или пъкъ частнитѣ дружества.

Но да дойдемъ на прѣдмета си. Прѣдъ видъ на това, че вече приближава периода на узрѣването на ряпицата, намислихме да обрнемъ вниманието на земеделѣлцитѣ върху най-цѣлесообразното изпълнение на работитѣ

Най-важно при пожънването на ряпицата е опрѣдѣление денътъ на узрѣването, понеже пожъне ли се твърдѣ рано, получаватъ се още не добрѣ развити зърна, когато пъкъ едно заксяняване причинява голѣми загуби чрѣзъ изпадание на многото зърна. Най-добро врѣме за пожънването и е, когато зърната почнжтъ да ставатъ тъмночервеникави. Пожънването става съ сърпъ или съ коса. Съ сърпътъ се жъне тогава, когато стеблата на ряпицата сж много надебелели,

или пъкъ, когато тя е узрѣла тѣй, че, ако би се косила, ще се растърсжтъ много стеблата и зърната ще изпадатъ.

Пожънатата ряпица се остава на нивата, до като добрѣ изсъхне и подирѣ се откарва. При откарването, за да можжтъ да се избѣгнжтъ загуби, прѣпоръчва се постилание въ колата на черги и то тѣй щото да не оставатъ дупки. Но прѣди да се пристжши къмъ товарението, добрѣ би било още при пожънването да се свържжтъ пожънатитѣ стебла на снопчетя и да се исправятъ по 10 на едно върху послани черги или зебла, ако такива има. Така нагласени тѣ ще можжтъ да останжтъ по дълго врѣме да съхнжтъ, безъ обаче да има нѣкаква опасностъ отъ загубване на зърна. Ако не се бърза съ откарването на сноповетѣ, то тѣ можжтъ да се складжтъ въ единъ купенъ. Въ такъвъ случай самитѣ снопи не трѣбва да се прѣвѣрзватъ много силно, за да може въздуха да има по голѣмъ достъпъ. Купенътъ може да има до 2 1/2 м. диаметръ. Нареджанието на снопитѣ може да стане така: въ срѣдата се поставятъ единъ, два исправени съ шушулкитѣ на горѣ снопове, а наоколо имъ се нареждатъ послѣ тѣй другитѣ снопове, тѣй че шушулкитѣ да стожтъ навжтрѣ и то издигнати по нѣколко сантиметра по исправенитѣ снопове. По такъвъ начинъ се нареждатъ нѣколко реда снопове, тѣй че да се глѣда, щото да се свърши съ единъ връхъ, който може да се покрие съ слама. И така по добрѣ е ако се исправжтъ деветъ снопа единъ до други и то наклонено къмъ срѣдата и послѣ се покрижтъ съ единъ расперенъ снопъ отгорѣ. По този начинъ става по лѣсно изсушаванieto на ряпицата. *)

Подиръ доброто изсушавание, което може да трае и 10—12 дена, трѣбва да стане откарването на снопитѣ, по описаний вече начинъ. Щомъ като сѣянieto на ряпицата става нѣгдѣ въ голѣмъ размѣръ, то овършаванieto най-добрѣ е да стане на нивата. Вършението по добрѣ е да стане съ дикана или нѣколко свързани дъеки, снабдени съ тежестъ, като се тѣглятъ съ волове.

Понеже отначало овършената ряпица скоро се стоплюва, то най-добрѣ е, да се растеле на едно провѣтриво мѣсто въ тънѣкъ пластъ и да се разбърква катадневно по два пхти, за да не би да мухляса.

Отмахване мухливий вкусъ отъ виното.

Слѣдъ опетното вкисване най-распространената болѣсть въ нашитѣ вина е тѣзи, която му прѣдава единъ дѣхъ на мухлъ и плѣсенъ; явява се въ виното, когато се налѣе въ шечиста бѣчва, или въ такава, на която една часть (напр. дѣното) е поплѣсеняла. Въ кжсно врѣме виното изсмуква този дѣхъ и го задържа въ себе си. За отстраненieto на този толкова обжжновенъ при нашитѣ вина вкусъ има много срѣдства, но най-добри сж слѣдующитѣ:

- 1) Често прѣтакание въ насимпурена бѣчва.
- 2) Остава се да прѣври съ прѣсни — току що изседени пращини, слѣдъ което се обработва, както ново вино.
- 3) Ако не е врѣме за гроздоберъ, остава се за прѣвирание съ захаръ. Туряжтъ му се за 1 хектолитъръ 2—25 к. гр. цвѣклова захаръ и 1 литръ гжета, прѣсна калъ, добита отъ първото прѣтакание, позатопля се виното и се остава да прѣври. Послѣ се прѣтака, както и други вина.
- 4) Взема се 45—50 грама чистъ зехтинъ за 1 хектолитъръ, налива се въ мухливото вино, разбърква се добрѣ и се остава за утайване. Подиръ 20—25 дена се прѣтака въ чиста бѣчва.
- 5) Мухливото вино изгубва този си дѣхъ, когато сж прѣцѣди прѣзъ здребнени дървени вѣглища.
- 6) Нѣкои пекжтъ въ кафява воденица, или пжржжтъ въ тиганъ шеница или ячемикъ до блѣдно-кафянъ цвѣтъ и до като е още топълъ, го туряжтъ въ виното (съ една чиста турбичка). Тукъ го държатъ 6—8 часа и вкуса се губи. Взема се 300 гр. за единъ хектолитъръ.

*) По насъ като добра метода се е указала нареджанието на снопитѣ въ редъ и то, като се исправятъ съ классоветѣ нагорѣ единъ снопъ срѣщу други.

7) Мухлявий вкус се намалява, когато виното се размеси със силно на таник — грапчиво — вино.

Първите три срѣдства са най добри. 4-то иде слѣдъ нѣго, само че отиѣма една частъ отъ аромата на виното. Останалитѣ срѣдства се употрѣбаватъ, само когато не можемъ да се възползуваме отъ първитѣ четири.

Срѣдства за познаване едно отъ най-важитѣ качества на сѣмето.

Извѣстно е, че както количеството, така и качеството на бѣдждатата жътва зависи не само отъ свойствата на почвата, отъ нейното приготвление, отъ обработването на растенията прѣзъ врѣме на вегетацията имъ, нѣ на първо мѣсто отъ *качеството на сѣмето*. По-важни отъ качества на сѣмето сж: развитието на сѣмето, чистотата му, кълняемостта му, цвѣтътъ му, формата му, миризмата му, зрѣлостта му, неповрѣдата му и др.. Отъ всичкитѣ именовани качества на сѣмето, най-голѣмо внимание заслужава развитието на сѣмето. Съ многобройни опити е доказано, че колкото сѣмето е по-развито (по-голѣмо и по-тѣжко), толкова и жътвата е по-голѣма и по-сигурна.

За потвърждение на горното, достатъчно е да приведемъ резултатитѣ отъ опититѣ, които е получилъ D-r Rümpler при нѣколко опита, правени въ голѣмъ и малъкъ размѣръ. Той е посѣлъ ячемикъ, на когото 100 зърна тежѣли 4.2 грама, 3.7 гр. и 3.2 гр. Всичкия ячемикъ посѣлъ на една и сжца почва, приготвена по-единъ и сжци способъ и растенията прѣзъ врѣме на вегетацията имъ обработвалъ пакъ еднакво. Слѣдъ прибирането на растенията, тѣглимъ жътвата и намѣримъ, че първия ячемикъ далъ отъ 1 ha (10 нови дюлюми) 18.4 (1.4=100 k.g.), втория — 15.8q и третия — 12q зърна; слѣдователно, най-голѣмия и най-тежкия ячемикъ далъ най-голѣма жътва. Силно развититѣ сѣмена, не само че даватъ голѣма жътва, нѣ и такива растения прѣзимуваатъ по-добрѣ, противостоятъ повече противъ разнитѣ паразити, болѣсти, прави се $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{5}$ економия отъ сѣмето, защото % на кълняемостта е по-голѣмъ и т. н.

Профессоръ D-r Wollny правилъ наблюдения относително прѣзимуването на посѣвитѣ, произходящи отъ сѣмена не еднакво развити и забѣлѣвалъ, че посѣвитѣ, произходящи отъ силно развити сѣмена, измрѣзнали 13%, отъ срѣдно развити — 31% и отъ слабо развити — 57%, т. е. растенията отъ слабитѣ сѣмена измрѣзнали повече отъ половината.

Отъ тѣзи и много други наблюдения се вижда, какво влияние има развитието на сѣмето върху реколтата, затова длѣжностъ на всѣки резуменъ земледѣлецъ е, да избира за сѣме само добрѣ развити сѣмена.

Отдѣлянието на слабитѣ, недоразвититѣ сѣмена, става съ помощта на вѣялкитѣ, сортировкитѣ (триеритѣ) или пъкъ като се ватопи сѣмето въ солень растворъ, който спорѣдъ Бомения гжестомѣръ има слѣдующата гжестота: за ячемика 42°, за пшеницата 42.5° и за ржжъта 45.5°. Въ такъвъ растворъ всичкитѣ силни сѣмена падатъ на дъното на сжзда, а слабитѣ исплаватъ на повърхнината на раствора и могатъ да бѣдждѣт отдѣлени.

D-r Rümpler прѣпоръчва това отдѣление да става съ помощта на растворъ отъ чилска силитра, която е много евтина и се употрѣбавя като торъ. Приготвлението на раствора става така: зема се единъ сжждъ и се влива въ него 1 хектолитръ (100 литри) вода, и подиръ туряме въ водата силитра до тогава, до като се забѣлѣжи, че остава вече на дъното на сжзда нерастопена силитра, т. е. водата вече не може да распуца силитра. При това постоянно се бърка. Така приготвения растворъ има около 43° В. Ако искаме да отдѣляме ячемикъ, трѣбва да притуримъ вода, до като раствора показва 42° В. Въ приготвения растворъ сипваме въ този случай ячемика, като при това постоянно бъркаме, и слѣдъ това се остава малко врѣме, да се утаи. Разбира се, че легкия ячемикъ плува, а тѣжкия пада на дъното на сжзда; отдѣлятъ ги единъ отъ други и подиръ се испиратъ добрѣ съ чиста вода, и се распростиратъ на тънки пластове да изсъхнатъ. Исплувалия легкъ ячемикъ може да се употрѣби за храна на добитѣка, а тѣжкия за сѣме. Прѣпира-

нието на първия — става съ цѣлъ, да се отстрани силитрата, която вжтрѣшно дѣйствува като отрова, а втория се пропиратъ, защото образуваната корица отъ силитрата по-повърхността на сѣмето намалява кълняемостта му.

Отъ приготвеното по-такъвъ начинъ сѣме D-r Rümpler изсѣлъ 25 k.g. на 25.4 ара, и получилъ 10q прѣкрасно зърно или отъ 1ha подя 40q. Колко голѣмо количество!

Прѣчистването на пшеничното или ржженото сѣме по-този способъ не се прѣпоръчва, защото му се намалява кълняемостта. Разносикитѣ по-прѣготовлението на сѣмето по-този способъ не сж голѣми, защото силитрения растворъ може да се употрѣби за торъ.

Нѣколко думи върху косидбата на ливадитѣ.

Прѣдъ видъ, че приближава периода на косенето на ливадитѣ, мислимъ, че не би било бесполезно да се забѣлѣжи именно, кога трѣбва да става това косение. Нашитѣ земледѣлци или притрупани отъ много работа, или пъкъ просто по прѣдаване, чакатъ прѣцвѣтяването на ливадитѣ и даже тѣхното, така да кажемъ, узрѣвание. На ливадарството въ насъ въобще се обръща твърдѣ слабо внимание, макаръ че ние имаме нужда отъ храна за по-цѣлесобразното отглеждане на добитѣка. Що е това торение, подмладяване и пр. на ливадитѣ, нашитѣ земледѣлци още не знаатъ. Ний ще имаме възможностъ другъ пъкъ да говоримъ по тѣзи работи, а сега ще се ограничимъ само съ врѣмето за косенето на ливадитѣ.

Косенето на ливадитѣ въ насъ става исклучително съ коса. Но при голѣмитѣ имения, притѣжащи голѣми пространства ливади и тамъ кждѣто ржчний трудъ е сжщъ и недостатъченъ, може да се прѣпоръча косенето съ косачка. Косачката е единичка отъ едритѣ машини, която може да се прѣпоръча на по-едритѣ земледѣлци, стига всичкитѣ отговоряющи за неж условия да се съвпадатъ. Отъ косачкитѣ за сега най-забѣлѣжителни сж: Johnston, Hornsby и Wood

Трѣвата, която се получава отъ ливадитѣ, обикновенно се прѣвърща въ сѣно, за да може да се исхрани добитѣка; употрѣблението ѝ въ зелено състояние не се практикува толкова. Сѣното се получава отъ първата косидба, а отавата отъ втората. Сѣното не е винаги по-хранително отъ отавата: покоси ли се на врѣме, то нейната хранителна цѣна е по-голѣма, особено за млѣчнитѣ крави, отъ колкото на сѣното. Добротата на сѣното и отавата не зависи само отъ качества на растенията, но и отъ начинътъ на приготвление на храната при косидбата. Най-добрата ливадарска трѣва може да ни даде най-лошата храна, само ако не знаемъ, какъ да ѝ изсушимъ и приберемъ. Въобще косенето на ливадитѣ е една трудна работа, понеже трѣбва добрѣ да се измѣри врѣмето, да не бѣде дѣжделиво, а при това и най-добрия моментъ, когато трѣвитѣ съдържатъ най-много прѣварими хранителни вещества.

Най-добро врѣме за косение на ливадитѣ е периода на цвѣтението, понеже тъкмо тогава ливадарскитѣ трѣви съдържатъ най-много хранителни вещества и послѣднитѣ сж най-лѣсно прѣварими. Остава ли се една ливада да прѣцвѣти и върже сѣмена, то тогава хранителнитѣ материи ще прѣминатъ въ сѣмето, което ще испадне въ ливадата или при принасянието и съ това най-цѣннитѣ хранителни материи за храната сж загубени. Освѣтъ това въ стеблата и листата почва да се развива въ голѣмъ размѣръ суровата влакнина, която загражда и не позволява свободното дѣйствие на стомашния сокъ върху отъ неж заграденитѣ бѣлтѣчни вещества. Това ясно се вижда отъ слѣдующата таблица:

Въ 100 ч. сухо вещество било намѣрено:

	На 24 априль	13 Май	10 Юний
Суровъ протеинъ	25.06	16.31	13.37
Отъ него прѣваримъ	19.83	11.60	9.24

Отъ тукъ се вижда, че съ закѣсняването на косидбата и протеина се намалява, а на негово мѣсто остава суровата влакнина.

Ето защо като едно правило трѣбва да ни е поставено, че една ливада, прѣобладаюша съ сладки трѣви, трѣбва по възможностъ по рано, а не по късно да бѣде покосена. Само при сухитѣ ливади добръ ще, бѣде ако всѣки 6—8 години оставяме по единъ пѣтъ да узрѣватъ сѣмената, за да може съ това да се поддѣлне ливадата въ празнитѣ мѣста, които може би сѣ произлѣзли отъ нѣкои врѣдни влияния, защото ако косимъ винаги въ врѣме на цвѣтението, тѣзи празни мѣста още повече ще се увеличатъ.

Най добро врѣме за косѣнието е сутринъ рано и вечерно врѣме, понеже тогава влагата, намирающа се въ сѣното, олъкчава косѣнието.

Не отъ малка важностъ подиръ косѣнието е и начинътъ на приготвление на сѣното. Въ насъ се приготвяла така нарѣченото зелено сѣно и то като се остави покосената трѣва да изсъхне на самата ливада, лѣгнала, както е оставена отъ самата коса. За да може да се изсуши отъ всѣка страна, прѣдприема се едно преобрѣщане, или, както го казватъ у насъ, пластение. При това прѣобрѣщане, както и принасяние на сѣното, трѣбва да се внимава доста, да не би да се отчупватъ много листа отъ трѣвитѣ, понеже тѣ сѣ най богатитѣ на хранителни материи части. Сѣно отъ една и сѣща ливада, но прибрано по прѣдпазливо, дава много повече хранителни материи, отъ колкото онова, събирано и прѣобрѣщано безъ внимание.

Голѣма поврѣда на сѣното би се навлѣкла и отъ дѣждоветѣ. Сѣно, което е било навалено при сушенето, е съдържало по малко хранителни вещества, отъ колкото това, което не е било навалено. Причината тукъ лѣжи въ дѣждовната вода, която растворя нѣкои отъ лѣснорастворимитѣ хранителни вещества на храната. За да се избѣгне валението на сѣното, трѣбва да се употреби такъвъ способъ за сушенето на сѣното, при който изсъхването става трѣрдѣ скоро (Такъвъ единъ способъ е указанъ въ 5-ий брой на настоящий вѣстникъ при культурата на люцерната). Или пѣкъ приготвлението на сѣното трѣбва да става по друга метода. Такава една метода е получаванието на тъмно сѣно. То става, като се вземе цѣлата покосѣна масса и се натхиче добръ и така се оставя до употреблението. Тукъ е твърдѣ важно опрѣдѣление момента на натрупванието, понеже, ако трѣвата е много влажна, ще мухляса. Най добръ е да се употреби трѣвата, когато е станала $\frac{3}{4}$ суха, или тогава, когато е извѣхнала вече. Това сѣно се отличава по

приятната си меризма, която се чувствува въ скоро врѣме. За приготвление сѣно по този начинъ се изисква по голѣмо умѣние; ето защо добръ е отначало да се направи малък опитъ.

Конкурса въ гр. Пльвенъ.

На 18-й т. м., Тезо-именний денъ на Негово Царско Височество, се откри конкурса по скотовѣдството и земледѣлнето въ гр. Пльвенъ. Въ 10 ч. сутринтъта подиръ молебена Господинъ П. Гермоновъ, министерскій делегатъ, съ една рѣчь обяви конкурса за откритъ. Този денъ бѣхъ изложени коньчетѣ. Изложени бѣхъ: 18 жребци, 89 кобили съ 81 малки кончета (бозайничета), 62 малки кончета отъ 1-2 год. и едно катърче; всичко 241 животни на 150 изложители.

На 19-й станъ излаганието на говедия добитѣкъ, свине и птици. Изложени бѣхъ 14 говеджи бикове, 122 вола, 33 крави, 29 юнци и юници, 2 биволски бикове, 36 биволи, 26 биволици, 26 тормаци и тормакини, 86 овце и кочове, 13 свине, нерѣзи и прасци и 20 птици. Всичко 364 животни и 20 домашни птици, на 203 изложители.

На 20-й станъ излаганието на земледѣлчески оръдия и машини и земледѣлчески произведения. За землед. оръдия и машини взѣмахъ участие двѣ мѣстни и една чуждестранна фирма. Съ земледѣлчески произведения взѣмахъ участие: 7 души съ люцерна, 1 съ тютюнь, 1 съ коношъ, 1 съ лудо просо, 2 съ дѣтелина, 4 съ медъ, воскъ и пчели, 1 съ леща и фий, 2 съ ряпица, 1 съ голъ ячемикъ, 2 съ царевича и 1 съ гюль. Всичко 23.

На 21-й станъ тържественното закриване на конкурса. Отслужи се молебенъ, на когото присѣствувахъ всичкитѣ чиновници, учители, ученици и много граждани. Следъ молебена Н. Б. Архирейскій намѣст. Протоерей Антоний, държа една много обстоятелствена рѣчь. Подиръ това се раздавахъ наградитѣ. Въ 5 ч. вечерта станъ надирѣпускане, къдѣто взѣмахъ участие 12 коня. Най-бързия отъ тѣхъ измина 5,5 километри за 5 минути и 14 секунди.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКИ ВЮЛЕТИНЪ

За гр. Пльвенъ.

Отъ 9 до 23 Май 1896 г. (по старъ стилъ).

Число	Барометръ въ м. м., редуц. на 0° Ц.	Температура на въздуха по Ц.							Температура на почва-та по Ц. на дълбочина				Абсолютна влажностъ	Относителна влажностъ	Посока и скоростъ на вѣтра, метри въ секунда.				Облачностъ	Валежъ въ м. м.	Разни явления.			
		дневно срѣдно	7 ч. с.	2 ч. в.	9 ч. в.	срѣдно	макси- мална	мини- мална	0·35 м.	0·65 м.	0·95 м.	1·25 м.			срѣдно	срѣдно	7 ч. с.	2 ч. в.				9 ч. в.	срѣдно	7 ч. с.
9	746·8	13·0	23·3	15·4	16·8	25·2	7·9	16·3	14·6	13·5	12·7	5·8	43	СЗ	1 П	8 ИЮИ8	0·3	—	Роса.					
10	749·8	11·1	21·5	15·2	15·8	23·6	7·0	17·0	15·0	13·7	12·8	6·2	48	ИСИ	6 ИСИ	3 И	5 1·0	—	Роса.					
11	750·9	14·9	24·2	18·2	18·9	26·6	8·5	17·4	15·3	13·9	12·9	7·7	49	ЮЮИ	1 СИ	6 ЮИ	3 3·7	—	Роса.					
12	753·4	16·0	20·7	16·7	17·5	25·4	11·8	18·1	15·7	14·1	13·1	10·8	72	СЗ	1 ИЮИ5	3 ЮИ	6 6·3	—	Дѣждъ (канки).					
13	754·8	17·2	26·5	18·3	20·1	27·5	12·5	18·3	16·0	14·3	13·2	9·4	54	тихо	ИЮИ6	ИЮИ	13 10·0	1·1	—					
14	753·6	16·0	25·3	19·2	19·9	26·3	12·3	18·4	16·3	14·6	13·4	7·5	44	ИЮИ8	ИЮИ	26 ИЮИ	23 9·7	—	Силевъ зѣтъръ.					
15	752·7	18·7	22·8	16·4	18·6	26·1	13·6	18·4	16·4	14·8	13·5	10·7	66	ЮЮИ	1 И	26 И	2 9·0	—	Дѣждъ.					
16	751·7	16·9	23·8	18·1	19·2	28·6	13·0	18·5	16·6	15·0	13·7	11·4	69	ЗСЗ	5 ССЗ	3 ИЮИ	3 6·3	7·6	Слабъ дѣждъ.					
17	747·1	16·9	25·6	18·9	20·1	26·3	13·1	18·7	16·7	15·1	13·8	10·6	63	ЮЮИ	1 ИСИ	11 ЮИ	3 7·3	0·3	—					
18	746·0	17·3	26·4	17·0	19·4	27·6	15·3	19·1	16·9	15·3	14·0	11·2	68	З	3 СЗ	4 ЮЮИ	3 8·0	—	Дѣждъ.					
19	748·8	19·6	24·7	18·1	20·1	26·0	14·3	18·4	17·2	15·4	14·1	11·5	64	З	5 ЗСЗ	9 тихо	6·7	5·8	Дѣждъ.					
20	753·1	15·1	20·4	17·8	17·8	22·5	15·1	19·1	17·3	15·6	14·3	10·8	72	ИЮИ	16 ИЮИ	5 тихо	10·0	2·1	Дѣждъ.					
21	754·2	17·2	21·1	16·4	17·8	23·7	12·6	18·7	17·3	15·8	14·4	8·2	54	ИЮИ	8 ИСИ	6 И	4 4·3	0·3	—					
22	754·4	17·1	20·9	16·7	17·9	23·4	13·9	18·9	17·3	15·9	14·5	9·5	62	тихо	ИЮИ	6 ИЮИ	2 6·7	—	—					
23	753·5	17·4	24·9	17·1	19·1	26·3	10·4	18·8	17·4	15·9	14·6	8·9	54	тихо	ЗСЗ	3 ИЮИ	3 2·0	—	Роса.					

Съобщава В. П. Вълчевъ.